

Elevenes skolemiljø kapittel 9 A, med fokus på undersøkelsesplikten

Seksjon for barnehage- og skolemiljø, BUA
Privatskolesamlingen 2022

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Regelverk om skolemiljø

- Opplæringsloven kapittel 9 A: (Elevane sitt skolemiljø)

- Privatskolelova § 2-4 (Krav til skoleanlegg og skolemiljø):

Andre ledd: Opplæringslova kapittel 9 A om elevane sitt skolemiljø gjeld også for skolar godkjende etter lova her (osv.....).

- Opplæringsloven § 2-12 (Private grunnskolar):

Tredje ledd: For private grunnskolar gjeld også (.....) kapittel 9 A (osv....)

Aktivitetsplikten overordnet

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsløpet | Læring og trivsel | Eksamen og prøver | Kvalitet og kompetanse | Tall og forskning | Regelverk, tilsyn og tilskudd

Du er her: [Forside](#) > [Læring og trivsel](#) > Skolemiljø

Skolemiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntrer og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten
Når elever opplever mobbing og mistriksel plikter skolen å følge med, gripe inn, varsle, undersøke, sette inn tiltak og dokumentere.

Tiltak i skolemiljøesaker
Nettressurs med egnede tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing, mistriksel og andre skolemiljøesaker.

Informasjon til elever og foreldre
Skolene har plikt til å informere elever og foreldre om rettigheter om skolemiljø. Her er en oversikt.

Mobbing
Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter.

Sosial læring gjennom arbeid med fag

Klasseledelse

Samarbeid mellom hjem og skole

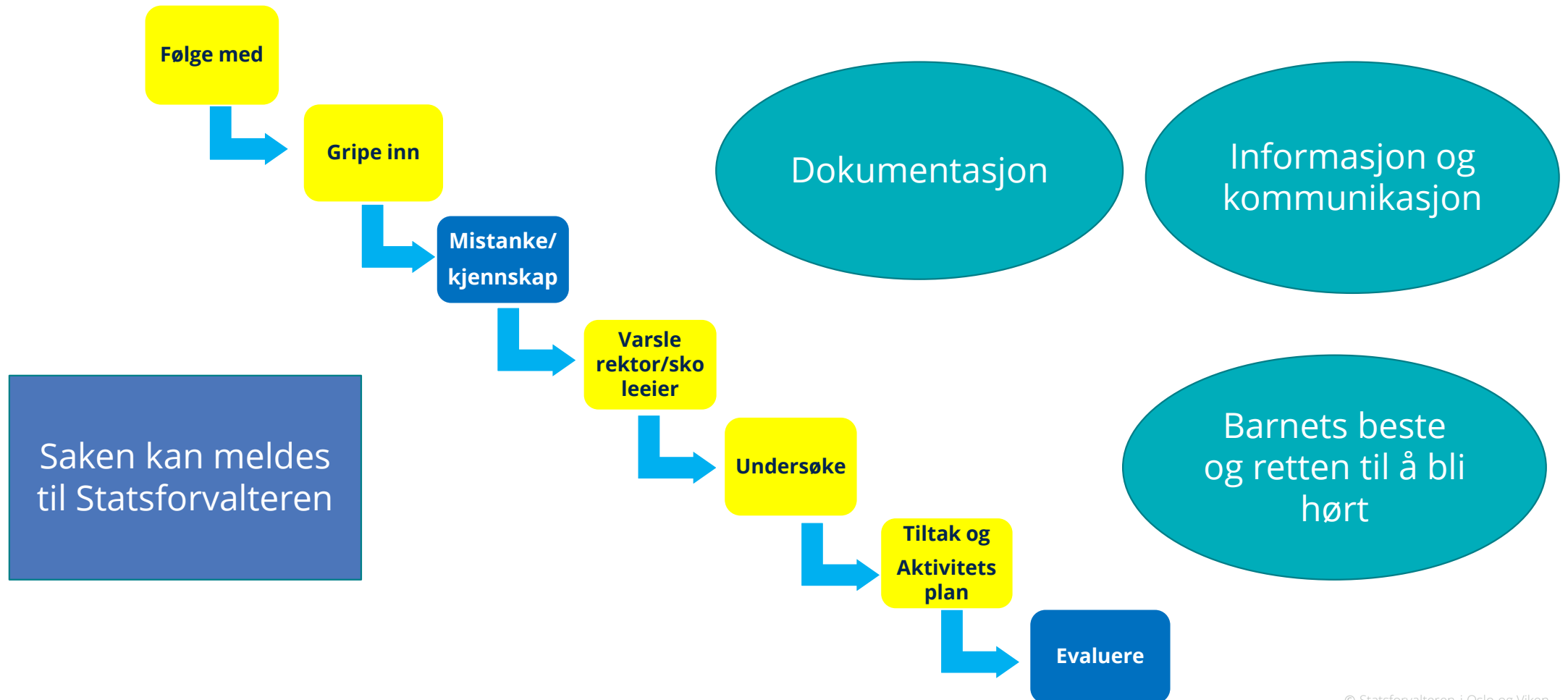
Kompetanse
Videreutdanning og kompetanseutvikling om skolemiljø. Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø.

Egenvurdering
I RefLex kan dere gjøre en egenvurdering av om dere følger regelverket når det gjelder systematisk arbeid med skolemiljø.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>

Delpliktene innenfor aktivitetsplikten

Plikt til å følge med

- En forutsetning for å kunne få mistanke om eller kjennskap
- Gjelder alle som arbeider på skolen
- Sammenheng med det systematiske arbeidet
- Lav terskel for å bry seg
- Observere den enkelte elev og samspillet mellom elever
- Særskilt sårbarhet gir et skjerpet ansvar

Plikt til å gripe inn

- Handlingen skal skje med en gang
- Den ansatte skal ikke stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene
- Ikke lovhjemmel til å bruke fysisk makt og tvang.
- Unntak: Reglene om nødrett og nødverge. Kun i helt ekstraordinære tilfeller.

Plikt til å varsle

- Plikt til å varsle rektor eller daglig leder ved mistanke om eller kjennskap til. Skoleeier skal bli varslet i alvorlige tilfeller
- Skal gi rektor eller daglig leder en overordnet oversikt
- Kunne følge opp enkeltsaker, og gir informasjon til det systematiske arbeidet med skolemiljøet
- Lav terskel for «mistanke om» eller «kjennskap til»
- Gjelder for all mistanke
- At eleven selv sier fra, er nok til å ha «kjennskap til»
- Eleven trenger ikke bruke lovens ordlyd eller voksnes begreper

Plikten til å undersøke

Vi skal snakke mer om denne delplikten om litt.

Plikt til å sette inn tiltak

- Plikten blir utløst hvis en elev selv sier at han eller hun ikke har et trygt og godt skolemiljø
- Eller når en undersøkelse viser det samme
- Elevens egen opplevelse av skolemiljøet er avgjørende
- Utvidet plikt: Følge opp tiltakene, evaluere virkningen og eventuelt legge til eller endre tiltak
- Et egnet tiltak er et tiltak som kan gi eleven et trygt og godt skolemiljø
- For at tiltakene skal være egnede, må det gjøres en vurdering av elevens beste
- Tiltaksplikt så lenge en elev ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen

Plikten til å undersøke 9 A-4

- Når en elev selv sier fra om krenkelses m.m., eller hvis eleven opplever et skolemiljø som ikke er trygt og godt
- Hensikt: Få fram fakta, bakgrunnen og forhold i elevens omgivelser som påvirker opplevelsen av skolemiljøet
- Undersøke tilbake i tid eller hvis forhold utenfor skoletiden og skoleområdet påvirker.
- Lav terskel for å undersøke
- Elevens egen opplevelse av skolemiljøet
- Omfang og type undersøkelser
- Sammenheng mellom undersøkelsesplikten og tiltaksplikten

Mer om å undersøke 9 A-4

- Samtale med eleven og andre elever:
  - Elevens rett til å bli hørt
- Møte/samtale med foreldre
- Systematiske og usystematiske observasjoner:
  - Friminutter og overgangssituasjoner.
- Undersøke de sosiale dynamikker i klassen:
  - Sosiale hierarkier?
  - Hva er "kult", "normalt" og "unormalt" i klassen?
  - Hva fungerer godt?
  - Hvilke utfordringer finnes?
  - Mulige utfordringer som ikke er avdekket?

Utdanningsdirektoratet

Høyringer | Presse | Kalender | Om Udir | In English

Søk

Utdanningsløpet | Læring og trivsel | Eksamen og prøver | Kvalitet og kompetanse | Tall og forskning | Regelverk, tilsyn og tilskudd

Du er her: [Forside](#) > [Læring og trivsel](#) > Skolemiljø

Skolemiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten
Når elever opplever mobbing og mistrustet plikter skolen å følge med, gripe inn, varsle, undersøke, sette inn tiltak og dokumentere.

Tiltak i skolemiljøssaker
Nettressurs med egne tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing, mistrust og andre skolemiljøssaker.

Informasjon til elever og foreldre
Skolene har plikt til å informere elever og foreldre om rettigheter om skolemiljø. Her er en oversikt.

Mobbing
Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter.

Sosial læring gjennom arbeid med fag

Klasseledelse

Samarbeid mellom hjem og skole

Kompetanse
Videreutdanning og kompetanseutvikling om skolemiljø. Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø.

Egenvurdering
I RefLex kan dere gjøre en egenvurdering av om dere følger regelverket når det gjelder systematisk arbeid med skolemiljø.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-undersoke/>

Undersøkelsesplikten 9 A-5

- Mistanke om eller kjennskap til
- En som arbeider på skolen
- Krenking
- Straks varsle rektor
- Rektor skal varsle skoleeier

Undersøkelsene og tiltak:

- Skal settes i verk straks
  - Elevens opplevelse
  - Fakta om situasjonen
  - Faktorer i miljøet som kan bidra til at relasjonen ikke er trygg og god

Det norske akademis
ordbok,
<https://naob.no/s%C3%B8k/straks>, hentet 08.09.2022

Relasjoner mellom voksne og barn UDIR.no

Skolemiljøtiltak - undersøke

Sist endret: 29.09.2021 [Last siden som PDF](#) [Skriv ut](#)

Viktige hensyn

- Undersøkelser som grunnlag for tiltak
- Sosiale dynamikker, kultur og språk
- Skjerpet ansvar for elever med særskilt sårbarhet

Samtale og observere

- Samtaler med elever
- Samtaler med foreldre
- Observasjon

Kartlegge og analysere

- Relasjonskartlegging voksne-barn
- Elevundersøkelsen
- Kartlegging av klassemiljø og relasjoner mellom elever
- Analyse av funn

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-undersoke/#a140548>

Undersøkelser mer konkret til 9 A-5

Skolen skal undersøke:

- Elevens opplevelse
  - Om det faktisk foreligger en krenkelse
    - Vanskelig å vurdere? = varsle
  - Den ansattes opplevelse
-
- Viser undersøkelsene at vi må undersøke mer?
  - Løser ikke saken seg?
  - Fakta i saken vs. Bevisføring

Dokumentasjonsplikten

- Dokumentere arbeidet med å oppfylle de enkelte delpliktene innenfor aktivitetsplikten
- Formålet: Skolen viser at den tar saken alvorlig, og for å ha skriftlige opplysninger dersom statsforvalteren ber om det i en skolemiljøsak
- En skriftlig plan når det blir satt inn tiltak for en elev (aktivitetsplan)
- Minimum inneholde:
  - a) hvilket problem tiltakene skal løse, b) hvilke tiltak skolen har planlagt, c) når tiltakene skal gjennomføres, d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og e) når tiltakene skal evalueres.

Elevens beste og elevens rett til å bli hørt

Barnets rett til å bli hørt

- Barnet skal få uttale seg fritt
- I alle saker som angår seg selv
- Ingen aldersgrense
- Direkte eller gjennom en representant
  - Barnets avgjørelse alene
- I barnevennlige omgivelser
- Av voksne med nødvendig kompetanse
- Med tilpasninger og hjelpemidler som gjør uttalelsen mulig
- Ikke oftere enn nødvendig

Barnets beste

- Elevens syn
- Identitet, karaktertrekk og egenskaper
- Familiemiljø og nære relasjoner
- Elevens rett til beskyttelse, omsorg og trygghet
- Elevens sårbarhet
- Elevens fysiske og psykiske helse
- Retten til utdanning

Retten til å bli hørt og elevens beste UDIR.no

Utdanningsdirektoratet

Høyringar | Presse | Kalender | Om Udir | In English

Utdanningsløpet | Læring og trivsel | Eksamen og prøver | Kvalitet og kompetanse | Tall og forskning | Regelverk, tilsyn og tilskudd

Du er her: [Forside](#) > [Læring og trivsel](#) > Skolemiljø

Skolemiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raut og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten
Når elever opplever mobbing og mistriivsel plikter skolen å følge med, gripe inn, varsle, undersøke, sette inn tiltak og dokumentere.

Tiltak i skolemiljøer
Nettressurs med egnede tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing, mistriivsel og andre skolemiljøer.

Informasjon til elever og foreldre
Skolene har plikt til å informere elever og foreldre om rettigheter om skolemiljø. Her er en oversikt.

Mobbing
Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter.

Sosial læring gjennom arbeid med fag

Klasseledelse

Samarbeid mellom hjem og skole

Kompetanse
Videreutdanning og kompetanseutvikling om skolemiljø. Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø

Egenvurdering
I RefLex kan dere gjøre en egenvurdering av om dere følger regelverket når det gjelder systematisk arbeid med skolemiljø.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-vurdering-av-elevens-beste/>

Samarbeid med hjemmet

- Skolen som profesjonell part
- Anerkjennelse av hjemmets bidrag
- Å være bevisst sitt ansvar
- Forventningsavklaring – rolleavklaring
- Informasjon
- Dialog og medvirkning

Samarbeid med hjemmet UDIR.no

Utdanningsdirektoratet

Høyringar | Presse | Kalender | Om Udir | In English

Søk

Utdanningsløpet | Læring og trivsel | Eksamen og prøver | Kvalitet og kompetanse | Tall og forskning | Regelverk, tilsyn og tilskudd

Du er her: [Forside](#) > [Læring og trivsel](#) > [Skolemiljø](#)

Skolemiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntrer og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten
Når elever opplever mobbing og mistriivsel plikter skolen å følge med, gripe inn, varsle, undersøke, sette inn tiltak og dokumentere.

Tiltak i skolemiljøssaker
Nettressurs med egnede tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing, mistriivsel og andre skolemiljøssaker.

Informasjon til elever og foreldre
Skolene har plikt til å informere elever og foreldre om rettigheter om skolemiljø. Her er en oversikt.

Mobbing
Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter.

Sosial læring gjennom arbeid med fag

Klasseledelse

Samarbeid mellom hjem og skole

Kompetanse
Videreutdanning og kompetanseutvikling om skolemiljø. Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø

Egenvurdering
I RefLEx kan dere gjøre en egenvurdering av om dere følger regelverket når det gjelder systematisk arbeid med skolemiljø.

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/samarbeid-mellom-hjem-og-skole/>

Artikler om ny forskning osv. – Læringsmiljøsentret

Universitetet i Stavanger
Læringsmiljøsentret

English Finn

Finne innhold hos Læringsmiljøsentret

Læringsmiljøsentret

Læringsmiljøsentret er nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning for barnehager og skoler

Læringsmiljøkonferansen 2022 >
7. - 8. november i Oslo

Kontakt oss

Ta kontakt
E-post: læringsmiljosenteret@uis.no
Telefon: 51 83 29 00

Åpningstider
Mandag-fredag kl. 8.00-15.30

Vil du vite mer?

Kort om senteret
Vi har samlet informasjon om senteret, svartider, bestilling av oppdrag med mer på siden [Kort om Læringsmiljøsentret](#).

Nyhetsbrev
[Meld deg på nyhetsbrev](#).

Tema

 SFO >

 Mobbing >

 Psykisk helse og livsmestring >

 Klasseledelse >

<https://www.uis.no/nb/laringsmiljosenteret>

Case - spørsmål

- Hvordan vil du undersøke denne saken? Begrunn svaret
- Er det noe mer skolen bør undersøke? Begrunn svaret.
- Hvordan vil du høre denne eleven? Begrunn svaret
- Har skolen vurdert barnets beste tilstrekkelig? Begrunn svaret.